

International Økonomi B – Hhx
Vejledning / Råd og vink
Afdelingen for gymnasiale uddannelser 2010

Alle bestemmelser, der er bindende for undervisningen og prøverne i de gymnasiale uddannelser, findes i uddannelseslovene og de tilhørende bekendtgørelser, herunder læreplanerne. Denne Vejledning/ Råd og vink indeholder forklarende kommentarer til nogle af disse bestemmelser, men indfører ikke nye bindende krav. Desuden gives eksempler på god praksis samt anbefalinger og inspiration, og den udgør dermed et af ministeriets bidrag til faglig og pædagogisk fornyelse.

Citater fra læreplanen er anført i kursiv.

Indholdsfortegnelse

1.1.	Identitet og formål	3
1.2.	Identitet	3
1.3.	Formål	3
2.0	Faglige mål og fagligt indhold	3
2.1	Faglige mål	3
2.2	Kernestof	6
2.3	Supplerende stof	7
2.4	Metodebegrebet i international økonomi.....	7
3.0	Undervisningens tilrettelæggelse	7
3.1	Didaktiske principper.....	8
3.2	Arbejdsformer	9
3.3	It i undervisningen.....	13
3.4	Samspil med andre fag	14
3.5	Undervisningsmaterialer.....	17
3.6	Progression i undervisningen.....	17
4.0	Evaluering	18
4.1	Løbende evaluering	18

4.2	Prøveformer	19
4.3.	Bedømmelseskriterier	22

1.1. Identitet og formål

International økonomi B er et obligatorisk fag på hhx-uddannelsen. International økonomi også kan læses på niveau A enten som studieretningsfag eller valgfag. Målene og kernestoffet på B-niveauet er en delmængde af målene og kernestoffet på A-niveauet. Men på A-niveauet er det taksonomiske niveau på de fleste emneområder højere end på B-niveauet. Ligeledes er de faglige mål og det faglige indhold udvidet på A-niveauet.

1.2. Identitet

”International økonomi er et samfundsvidenskabeligt fag, der omhandler den samfundsøkonomiske udvikling set i et nationalt, et europæisk og et globalt perspektiv.

Faget giver således viden om og forståelse af den samfundsøkonomiske udvikling i en åben økonomi. Faget beskæftiger sig med beskrivende økonomi samt økonomisk teori og metode.”

Den stigende internationalisering og globalisering har bevirket, at faget international økonomi har fået voksende betydning som et almindende fag, der bidrager til at udvikle elevernes omverdensforståelse, herunder forståelse af det økonomiske samspil mellem de økonomiske delsektorer, den økonomiske afhængighed og den økonomiske udvikling set i et nationalt, europæisk og globalt perspektiv.

Faget beskæftiger sig med beskrivende økonomi, mikroøkonomi og makroøkonomi. Men det skal understreges, at hovedvægten i faget udgøres af makroøkonomiske sammenhænge, teorier, metoder og problemstillinger.

Fagets samfundsfaglige metodetilgang er væsentlig for fagets identitet, fordi samspillet mellem teori og empiri er væsentlig for forståelsen af hvilke samfundsøkonomiske mekanismer, der har betydning for fagets genstandsområder.

1.3. Formål

”Formålet med faget er, at eleverne udvikler deres samfundsforståelse og deres evne til at beskrive, analysere, reflektere over og tage stilling til både historiske og aktuelle samfundsøkonomiske sammenhænge og problemstillinger.

Desuden skal eleverne udvikle deres metodiske kompetencer og opnå indsigt i og forståelse af samfundsøkonomiske problemstillinger i og mellem det nationale, det europæiske og det globale perspektiv. Eleven skal styrke evnen til at forholde sig reflekteret til den samfundsøkonomiske udvikling.”

Af fagets formål fremgår det således, at faget bidrager til at udvikle elevernes forståelse af såvel den nationale som den europæiske som den globale udvikling. Desuden bidrager faget til, at eleverne udvikler både faglig indsigt og studiekompetence, herunder at eleverne udvikler deres analytiske evner. Det vil sige, at det forventes, at eleverne tilegner sig et begrebsapparat, teoretisk viden og analysemetoder, der giver mulighed for at foretage kvalificerede samfundsøkonomiske vurderinger. Ligeledes skal faget bidrage til, at eleverne lærer at forholde sig reflekteret over for samfundsøkonomiske problemstillinger i deres omverden.

2.0 Faglige mål og fagligt indhold

De faglige mål er udtryk for de kompetencer, som eleverne skal have tilegnet sig ved undervisningens afslutning. Det indgår således i bedømmelsen af den mundtlige prøve i faget, i hvor høj grad eksaminanden er i stand til at opfylde fagets mål. De faglige mål er derfor afgørende for indholdet i både fagets kernestof og det supplerende stof.

2.1 Faglige mål

I det følgende citeres og kommenteres læreplanens otte mål. Det vil sige, hvad eleverne skal kunne ved undervisningens afslutning. I beskrivelsen af de faglige mål anvendes taksonomiske begreber, redegørelse, analyse, vurdering osv.

Taksonomiske begreber

Beregne/opstille/tegne -eleverne skal udføre en simpel behandling af samfundsøkonomiske data. Eleverne skal foretage simple beregninger, opstille tabeller, indtegne eller illustrere ved hjælp af diagrammer eller kurver og derved behandle samfundsøkonomiske data. Talbehandlingen kan med fordel udføres på PC.

Redegøre - eleverne skal give en samlet struktureret fremstilling af kendte samfundsøkonomisk forhold og problemstillinger. Eleverne skal finde de væsentligste elementer i et samfundsøkonomisk materiale og præsentere disse i struktureret form, således at eleverne viser, at der er foretaget et valg af stof under hensyntagen til det stillede spørgsmål eller en given problemstilling. Redegørelse anvendes ofte ved begrebsafklarende spørgsmål, men også til afklaring af samfundsøkonomiske problemstillinger.

Sammenligne – eleverne skal påvise ligheder og forskelle mellem undersøgte samfundsøkonomiske forhold. En sammenligning skal føre til en påvisning af ligheder og forskelle mellem de undersøgte samfundsøkonomiske forhold i en struktureret form.

Forklare - eleverne skal med brug af faglige termer anskueliggøre et komplekst samfundsøkonomisk forhold, en teori eller en model. En forklaring knytter sig specifikt til et afgrænset forhold og kræver anvendelse af faglig sprogbrug. Forklaringen er som udgangspunkt afdækkende i en ny sammenhæng, mens redegørelsen er strukturerende i en velkendt sammenhæng.

Analysere -eleverne skal, ved hjælp af fagets metoder og teori samt gennem undersøgelse og bearbejdning af samfundsøkonomisk information udarbejde en systematisk fremstilling af årsagssammenhænge i forbindelse med en samfundsøkonomisk problemstilling. Analysens formål er at anvende metoder, modeller og teori, som redskaber til at undersøge og afdække årsagssammenhænge, det vil sige, at der er knyttet et ”hvorfor” til analysen. Ofte vil en analyse beskæftige sig med, hvordan samfundsøkonomiske begivenheder påvirker hinanden, og det vil kræve, at eleverne forstår forskellen på årsag og virkning.

Diskutere – eleverne skal belyse en samfundsøkonomisk problemstilling ved at sætte forskellige synspunkter og argumenter op over for hinanden, som fortrinsvis er fagligt funderede. En diskussion munder ikke nødvendigvis ud i en konklusion, men har sin primære betydning via argumentationen og dennes kvalitet, det vil sige den interne logik og konsistens. Eleverne skal vise, at de kender forskel på at forholde sig sagligt og loyalt til et materiale og at forholde sig subjektivt til materialet. I en diskussion er eleverne ikke afskåret fra at fremsætte personlige synspunkter eller holdninger, men det skal ske som resultat af en belysning af synspunkter og argumenter. Herved kan eleverne bidrage med deres egne velbegrundede synspunkter og argumenter.

Vurdere - eleverne skal ud fra faglige kriterier tage stilling til, hvordan undersøgte samfundsøkonomiske forhold må forventes at påvirke den økonomiske udvikling. Vurderingen betoner de faglige kriterier i en stillingtagen til et samfundsøkonomisk forhold, en samfundsøkonomisk begivenhed eller økonomisk politik eller lign. Det er vigtigt, at eleven benytter fagets faglighed som en central del af vurderingen og derved legitimerer vurderingen og dens gyldighed. Vurderingens primære formål er ikke at tilkendegive synspunkter eller holdninger, men synspunkter eller holdninger kan komme til udtryk som resultat af en fagligt velbegrundet vurdering.

Mål: ” anvende viden om grundlæggende økonomisk teori og metode til analyse af samfundsøkonomiske sammenhænge og af samspillet mellem de økonomiske delsektorer. ”

Dette mål er meget omfattende og komplekst, idet det indebærer, at eleverne tilegner sig viden om økonomisk teori og metode, og at de kan anvende denne viden, når forskellige samfundsøkonomiske sammenhænge og samspil skal analyseres. Det vil sige, at målet både bidrager til at give eleverne relevante analyseværktøjer (økonomisk teori og metode) og viden om fagets centrale emneområder (de økonomiske delsektorer og samspillet mellem disse).

Mål: ” *analysere økonomiske balanceproblemer samt analysere, diskutere og vurdere de samfundsøkonomiske virkninger af økonomisk-politiske indgreb og begivenheder.* ”

Dette mål indebærer, at eleverne analyserer makroøkonomiske nøgletal og i den forbindelse identificerer økonomiske balanceproblemer. Endvidere skal eleverne kunne analysere, vurdere og diskutere, hvordan forskellige økonomisk-politiske indgreb (de økonomiske politikker) og forskellige økonomisk-politiske begivenheder (oliekriser, valutakriser og lignende) påvirker de økonomiske nøgletal og dermed de økonomiske balanceproblemer.

Mål: ” *redegøre for og vurdere nationale og globale samfundsøkonomiske problemstillinger.* ”

Der kan være tale om såvel historiske (fx oliekriserne) som aktuelle samfundsøkonomiske problemstillinger (fx ændringen i forsørgerbyrden). Hvilke problemstillinger, der behandles i løbet af undervisningsperioden, vil afhænge af elevernes interesseområder. Det supplerende stof skal blandt andet medvirke til at opfylde dette mål.

Mål: ” *anvende viden om handelsteorier og det internationale økonomiske samarbejde til at redegøre for udviklingen i Danmarks udenrigshandel samt den globale handel.* ”

Dette mål handler om udenrigsøkonomi, idet det indebærer, at eleverne tilegner sig viden om handelsteorier og internationalt økonomisk samarbejde (WTO, frihandelsområder, toldunioner og lignende) som baggrund for at kunne redegøre for udviklingen i både Danmarks udenrigshandel (fordeling på varer og tjenester og fordeling på lande) og udviklingen i den globale handel.

Mål: ” *forklare konjunkturudviklingen i Danmark.* ”

Dette mål indebærer, at eleverne arbejder med den økonomiske udvikling i Danmark over en længere periode og årsagerne til, at der er sket et skift mellem højvækstperioder og lavvækstperioder. Der kan arbejdes med økonomiske nøgletal, måling af vækst, vækstfaktorer og konjunkturaufsitning.

Mål: ” *redegøre for forskelle i levevilkår i lande på forskellige udviklingstrin.* ”

I dette mål rettes fokus mod udviklingskendetegn, der kan anvendes til give en struktureret fremstilling af forskelle i levevilkår (BNP pr. indbygger, erhvervsstruktur, demografiske forhold og lignende).

Mål: ” *analysere tabeller, diagrammer og tekst vedrørende et lands erhvervsstruktur, demografi og økonomi.* ”

Dette mål indebærer, at eleverne analyserer informationer om erhvervsstruktur, demografiske forhold og den økonomiske udvikling i forskellige lande. Ligeledes indebærer målet, at eleverne vurderer pålideligheden af de anvendte kilder, og at eleverne opnår færdighed i at tolke økonomiske tekster, tabeller og diagrammer.

Mål: ” *foretage databehandling, herunder søge og vurdere samfundsøkonomisk information* ”

Dette mål handler om at kunne overskue mulige datakilder til en given problemstilling, således at der kan foregå en kvalificeret indsamling og udvælgelse. Dernæst handler det om at bearbejde de indsamlede data ved at organisere og systematisere disse data. Ved indsamling af data forstår man både selve indsamlingen af data, der eksisterer i forvejen og det at fremstille data, der beskriver empirien, som ikke nødvendigvis foreligger.

Mål: ” *opstille tabeller og tegne diagrammer til at illustrere samfundsøkonomiske data og foretage simple beregninger i forbindelse med samfundsøkonomiske analyser.* ”

Dette mål drejer sig om at behandle samfundsøkonomisk data herunder især et talmateriale. Eleverne skal kunne foretage simple beregninger f. eks. procentberegninger, opstille tabeller eller tegne diagrammer. Denne type databehandling vil ofte indgå i de analyser, der er beskrevet i fagets øvrige faglige mål.

Mål: ”strukturere og formidle fagligt stof”

Dette mål indebærer, at eleverne mundtligt kan formidle fagets stofområder ved at anvende fagets begrebsapparat på en selvstændig måde. Dette kræver dels at eleverne færdes hjemmevandt i det faglige stof og kan udtrykke sig om problemstillinger knyttet til faget. I forhold til at strukturere det faglige stof, drejer det sig om at kunne behandles stoffet systematisk på en måde der imødekommer de faglige mål.

2.2 Kernestof

Kernestoffet udgør det obligatoriske faglige indhold, der medvirker til at opfylde fagets mål. Der skal i den forbindelse dog gøres opmærksom på, at eleverne ikke alene ved hjælp af kernestoffet kan opfylde de faglige mål. Kernestoffet skal således uddybes og perspektiveres af det supplerende stof, som omtales i afsnit 2.3.

I nedenstående oversigt gengives læreplanens liste over kernestoffet med uddybende forslag til fagligt indhold. Da stof og indhold allerede er berørt i forbindelse med kommentarerne til målene, vil der blive tale om nogle få gentagelser fra forrige afsnit.

Oversigt over kernestoffet:

<i>"grundlæggende økonomiske teori og metode "</i>	udbuds/ efterspørgselsmodeller analyse af den økonomiske situation i et land og vurdering af, hvilke konsekvenser en given begivenhed kan få for den økonomiske udvikling i landet indsamling og behandling af samfundsøkonomisk data af både kvantitativ og kvalitativ karakter.
<i>"de økonomiske delsektorer og samspillet mellem disse "</i>	husholdningerne, virksomhederne, den finansielle sektor, den offentlige sektor og udlandet løndannelse, prisdannelse, rentedannelse, valutakursdannelse, og indkomstdannelse samt skattestruktur og offentlig udgiftsstruktur
<i>"økonomiske balanceproblemer og centrale økonomiske politikker "</i>	arbejdsløshed, inflation, betalingsbalance og offentlig budgetsaldo finanspolitik, pengepolitik, valutapolitik, arbejdsmarkedspolitik, erhvervs politik, indkomstpolitik, miljøpolitik og målkonflikter
<i>"international handel og handelsteorier "</i>	konkurrenceevne, klassiske og nyere handelsteorier og Danmarks handel fordelt på varegrupper og tjenester samt lande og udviklingen i den globale handel handelssamarbejde
<i>det økonomiske samarbejde i EU "</i>	toldunionen, Det Indre Marked, ØMUen, den fælles landbrugspolitik samt strukturpolitik og EU's indtægter og udgifter
<i>" nationalregnskabsbegreber samt makroøkonomiske nøgletal "</i>	BNP og forsyningsbalance, faste og løbende priser, arbejdsløshedsprocent, inflationsprocent, saldo på betalingsbalancens løbende poster og saldo på den offentlige gæld i procent af BNP, udlandsgæld og offentlig gæld i procent af BNP samt den korte og lange rente
<i>" økonomisk vækst, velfærdssamfundet, erhvervsstruktur og levevil-</i>	måling af økonomisk vækst, vækstfaktorer, konjunktursvingninger og konjunkturaftsmidning, velfærdssamfundets udfordringer, erhvervsfordeling, analfabetisme samt diverse mål for

2.3 Supplerende stof

Det supplerende stof vælges i samarbejde mellem eleverne og læreren. Stoffet udvælges således, at det uddyber og perspektiverer kernestoffet.

Det supplerende stof skal blandt andet medvirke til at opfylde målet: Eleverne skal kunne ” *analysere, perspektivere og vurdere nationale og globale samfundsøkonomiske problemstillinger.* ”

Hvilke emner fra kernestoffet, der uddybes ved hjælp af det supplerende stof, vil afhænge af elevernes interesseområder. Der vil typisk være en aktuell vinkel på stoffet. Ofte vil tidligere gennemgåede emner kan uddybes og perspektiveres senere i perioden på grund af aktuelle samfundsøkonomiske begivenheder.

2.4 Metodebegrebet i international økonomi

Det kan give god mening, at opfatte international økonomi som et undersøgende fag, der i sin grundtone er på udkig efter at forstå og håndtere den internationale økonomiske virkelighed (empiri) og på samme tid erkender, at andre gennem tiderne har haft samme bestræbelse, og at dette har ført til yderst kvalificeret teoridannelse. Vores arbejde som undervisere i international økonomi består derfor i at afdække og dokumentere virkeligheden med empiriske data indenfor fagets genstandsfelter og samtidig undervise i teori knyttet til faget.

På den ene side har vi den empiriske virkelighed, som den kommer til udtryk i kvantitative kilder; statistisk talmateriale, evt. i form af grafer og diagrammer. Vi har også kvalitativt materiale, oftest i form af artikler, der udtrykker forskellige fortolkninger af virkeligheden. Ved at bearbejde vores informationer bliver vi i stand til at tegne tilnærmelsesvis sammenhængende billeder af virkeligheden, omend der altid kun vil være tale om fragmenter af virkeligheden. En del af fagets metode drejer sig således om at fortage en systematisk og troværdig indsamling, bearbejdning og præsentation af disse data.

På den anden side sætter vi os ind i faglig økonomisk teori. Det er vigtigt at holde sig vekselvirkningen for øje, hvilket gør os i stand til at analysere vores datamateriale, dvs. finde mulige årsagsforklaringer på samfundsøkonomiske problemstillinger og sammenhænge. Dvs. at vi i høj grad anvender fagets teori i analysen af den dokumenterede empiri.

En anden del af fagets metodiske tilgang består i at sammenholde de økonomiske teorier med empirien og undersøge, hvorvidt teorierne bidrager til at forklare de empiriske observationer vi har gjort i virkelighedens verden, eller der er behov for nye forklaringer på de samfundsøkonomiske virkelighed.

Udviklingen af handelsteorier kan tjene som eksempel: Vi kan empirisk afdække globale handelsmønstre med empiriske data. Ønsker vi årsagsforklaringer på de fundne handelsmønstre, kan vi søge hjælp i handelsteorierne, (komparative fordele) som med tiden har udviklet sig, nye teorier (efterspørgselsteorier) kommer til for at forklare nye sammenhænge.

3.0 Undervisningens tilrettelæggelse

I afsnit 3.1 omtales elevernes faglige forudsætninger fra blandt andet folkeskolen, medens de følgende afsnit omhandler didaktiske principper og forskellige arbejdsformer, herunder elevernes medbestemmelse i undervisningen. Men først skal der gøres opmærksom på, at uddannelsestiden er på i alt 130 timer, heraf der ca. 15 timer i studieområdet del 1 og yderligere ca. 15 timer i studieområdet del 2.

Undervisningen kan enten placeres på 1.-2. år af uddannelsen, således at faget bygger videre på undervisningen i samfundsfag C på første år af uddannelsen, eller på 3. år af uddannelsen.

Hvis faget placeres på 1-2. år gives der mulighed for at det kan indgå i hhx bekendtgørelsens bilag 4 vedrørende ”studieforberedende skrivekompetence”. Denne mulighed er ikke til stede, hvis faget placeres på 3. år.

Placeres faget på 3. år vil det indebære den fordel, at eleverne mulighed for at inddrage faget i studieområdet del 3 på 3. år styrkes idet undervisningen vil finde sted parallelt med studieområdets del 3 forløber.

Fra folkeskolen har eleverne i forbindelse med undervisningen i samfundsfag tilegnet sig kundskaber, der har relation til undervisningen i international økonomi. Eksempler herpå er kundskab om den danske velfærdsstat, erhvervsstrukturen, arbejdsmarkedet, sammenhængen mellem indkomst, skat, velfærd og forbrug. Ligeledes skal eleverne kende og forholde sig til globalisering.

På første år af hhx-uddannelsen er samfundsfag C et obligatorisk fag for alle hhx-elever, hvorfor målene og kernestoffet for især de samfundsokonomiske emner i samfundsfagsundervisningen udgør et vigtigt fundament for undervisningen i international økonomi.

Ud over disse faglige forudsætninger er det vigtigt for undervisningens succes, at læreren fremmer elevernes omverdensnysgerrighed og motivation for at opnå viden om nationale, internationale og globale økonomiske problemstillinger.

3.1 Didaktiske principper

Da de fleste af emneområderne i faget international økonomi løbende indgår i den offentlige debat, er det vigtigt, at undervisningen tager udgangspunkt i aktuelle emner og problemstillinger, således at undervisningen får relation til den virkelige verden.

Ved at indføre viden og teori i konkrete virkelighedsnære sammenhænge, kan læreren fremme elevernes engagement og lyst til at tilegne sig samfundsokonomisk teori og metode, idet eleverne erfarer, at faglig indsigt og viden kan anvendes til at belyse og forklare de aktuelle samfundsokonomiske problemstillinger, som indgår i den offentlige debat.

Det fremgår heraf, at det er hensigtsmæssigt at tematisere undervisningen, således at viden og teori så vidt det er muligt indføres i konkrete aktuelle sammenhænge. Herved kan en lærebog i international økonomi betragtes som en håndbog, hvor emner og teori kan læses i mindre enheder og i en rækkefølge, der tilpasses de temaer, som behandles.

Det anbefales derfor, at der ved undervisningens tilrettelæggelse anvendes den induktive metode, det vil sige, at undervisningen tager udgangspunkt i virkeligheden, og at der anvendes en problemorienteret og helhedsorienteret undervisning, hvor eleverne selv henter empirisk materiale blandt andet på internettet og bringer dette i samspil med fagets begrebsapparat. Således vil det blive naturligt at fagets teori og empiri spejler sig i hinanden.

Den induktive undervisningsmetode kan derfor ikke stå alene, da det ved denne undervisningsmetode er svært at skabe teoretisk indsigt i og sammenhæng mellem emnerne, der behandles. Det er hensigtsmæssigt, at den induktive metode suppleres med den deduktive metode, hvor det er læreren, der strukturerer stoffet og skaber fagets grundlæggende sammenhænge.

De økonomiske kompetencer udgør en supplerende tilgang til faget. Med afsæt i udvalgte økonomisk kompetencer fx modelleringskompetencen kan man vælge fagligt stof der kan gøres til genstand for arbejde med modelleringskompetencen. Således er det ikke stoffet der er i centrum, men elevernes evne til at arbejde med økonomiske modeller i forskellige sammenhænge. [Læs mere om økonomiske kompetencer på EMU'en](#)

Det er væsentligt, at undervisningen tilrettelægges med progression der tager højde for at eleverne arbejder med udfoldelse af taksonomiske begreber med stigende grad af faglig forpligtelse. Elevernes

forståelse af de taksonomiske niveauer og deres forskellige betydninger bør indtænkes i undervisningens progression i samspil med det faglige indhold og elevernes forudsætninger.

3.2 Arbejdsformer

Indledningsvis nævnes kort nogle forhold, der karakteriserer god undervisning i international økonomi.

Når der forekommer en aktuel begivenhed, der har relation til et af fagets emner, er det vigtigt, at denne begivenhed straks inddrages i undervisningen og relateres til teorien, selv om det ikke passer ind i det tema, klassen arbejder med. Hvis klassen på et senere tidspunkt arbejder med et tema, der har relation til begivenheden, inddrages denne igen i undervisningen.

På grund af fagets høje abstraktionsniveau er det vigtigt, at teorien understøttes af eksempler, og at der forekommer en faglig progression fra enkle samfundsøkonomiske begreber, teorier og sammenhænge til mere komplicerede. Det er ligeledes vigtigt, at det faglige indhold, understøttes med statistisk materiale og/eller aktuelle artikler fra medierne. Det anbefales at eleverne oparbejder kompetence i at søge information på relevante databaser på internettet, forholde sig kritisk til kilderne og efterfølgende behandlede denne information.

Klasseundervisning

Klasseundervisning i form af lærer- eller elevforedrag indgår som en del af undervisningen, blandt andet fordi det er en af de undervisningsformer, eleverne senere vil møde som studerende ved de videregående uddannelser. Men envejskommunikation i form af foredrag kan kun anvendes i kort tid ad gangen fx til gennemgang af teori. Foredrag som undervisningsform virker i øvrigt bedst, hvis foredraget er ledsaget af eksempler og illustrationer, som eventuelt er uddelt i kopi til eleverne på forhånd.

Klasseundervisning i form af samtaleundervisning kan med fordel anvendes i forbindelse med behandlingen af et aktuelt og gerne kontroversielt emne. Men det fordrer, at eleverne har tilstrækkelig viden, erfaring og engagement, før de kan deltage i en samtale/diskussion om et emne.

Der vil være forskelle i elevernes interesse for faget og deres evne til at tilegne sig faget. Herudover vil der være forskelle i elevernes modenhed, abstraktionsevne og faglige forudsætninger. Derfor kan det være en god ide en gang imellem at dele klassen i to dele, således at de fagligt velfungerende og modne elever i mindre grupper selvstændigt arbejder med et emne, samtidig med at de fagligt svagere elever arbejder i klassen med det samme emne men under lærerens vejledning og støtte. Herved får de fagligt svagere elever en større mulighed end normalt for at stille spørgsmål til læreren, og læreren får mulighed for at tilrettelægge undervisningen med særligt henblik på at tilgodese disse elevers behov.

Gruppeundervisning

Gruppeundervisning kan blandt andet anvendes til løsning af konkrete opgaver samt til at bearbejde og diskutere aktuelle problemstillinger fx i forbindelse med arbejdet med en case.

Hvis gruppearbejdet fungerer, det vil sige, at alle eleverne deltager aktivt i arbejdet, er det en meget effektiv arbejdsform, som i øvrigt giver store muligheder for differentiering af undervisningen. I forbindelse med gruppearbejde er det således en god ide en gang imellem at inddele eleverne efter deres faglige kunnen og motivation, det vil sige danne homogene grupper. Fordelen herved er, at læreren fortrinsvis kan koncentrere sin vejledning og hjælp til de fagligt svagere grupper. Det er i den forbindelse vigtigt, at læreren er åben over for eleverne vedrørende formålet med denne inddeling af eleverne, og at eleverne accepterer inddelingen.

Individuel undervisning

I international økonomi vil eleverne arbejde individuelt i forbindelse med informationssøgning, tabelopstilling og udarbejdelse af diagrammer, som belyser samfundsøkonomiske forhold. Det kan i øvrigt anbefales at give eleverne individuelle opgaver, der er tilpasset den enkelte elevs faglige niveau og interesse, til fremlæggelse på klassen. Det bør fortrinsvis være eleverne selv (evt. i samråd med læreren), der vælger de emner/problemstillinger, de vil fremlægge på klassen.

Det kan eksempelvis være fremlæggelse af en graf eller en tabel, som eleven skal forklare og kommentere. Det kan også være fremlæggelse af en aktuel tekst fra medierne. Eleverne bør have en uge til at forberede fremlæggelsen, og læreren bør hjælpe med forberedelsen, hvis en elev ønsker det. Fremlæggelsen i klassen kan fx vare 5 - 10 minutter. Det vil være hensigtsmæssigt at vælge flittige og motiverede elever til de første oplæg, der fremlægges på klassen.

Ligeledes er det relevant, at læreren underviser i, hvordan eleverne tilegner sig indholdet i en artikel og en lærebog. Dette kan ske ved at lade eleverne på skift:

- finde og forklare nøgleord i teksten
- udarbejde et resume til teksten
- stille faktaspørgsmål til teksten (hvad? hvor? Og hvornår?) Det vil sige spørgsmål, hvor svarene findes i teksten
- stille tænkespørgsmål til teksten (hvorfor? Og hvordan kan det være?) Det vil sige spørgsmål, hvor eleverne skal ræsonnere sig til et svar.

Ovenstående opgaver kan eleverne enten udføre individuelt eller i grupper to og to.

Casearbejde

For at gøre undervisningen virkelighedsnær er det relevant, at eleverne arbejder med forskellige case-typer, som omhandler aktuelle samfundsøkonomiske problemstillinger. Der kan fx arbejdes med en case, hvor problemet (problemerne) på forhånd er givet, og hvor eleverne skal analysere og vurdere forskellige løsningsmuligheder på problemet (problemerne). Ligeledes kan eleverne arbejde med en åben case, det vil sige en case, hvor eleverne selv både skal identificere og komme med løsningsforslag til de problemstillinger, som de mener, at casematerialet indeholder.

Arbejdet med en case medvirker blandt andet til at udvikle elevernes evne til at anvende deres kundskaber (begrebsapparat, teoretisk viden og analysemetoder) til at komme med løsningsforslag til aktuelle samfundsøkonomiske problemstillinger. Hvis casen stilles som en gruppeopgave fremmes desuden elevernes evne til at arbejde sammen.

Projektarbejde

Især i studieområdet men også i forbindelse med længere undervisningsforløb inden for fagets egne rammer vil projektarbejde være en særdeles velegnet arbejdsform.

Ved at deltage i et projektarbejde opøves elevernes evne til at problematisere, planlægge og systematisere. Ligeledes opøves elevernes evne til at kommunikere og samarbejde om løsningen af en virkelighedsnær problemstilling.

Elevernes medbestemmelse i undervisningen

Eleverne har ikke indflydelse på de faglige mål og kernestoffet, der er afgørende for, hvilke emneområder der skal arbejdes med i undervisningen. Til gengæld kan eleverne inddrages i valget af, hvilket supplerende stof der skal perspektivere undervisningen. Desuden kan eleverne få indflydelse på valg af arbejdsformer, valg af materialer og undervisningens planlægning, herunder tidsforbruget til de forskellige temaer og arbejdsopgaver. På baggrund af en løbende evaluering af undervisningen kan eleverne diskutere, hvorledes undervisningen bedst muligt kan tilrettelægges for, at de faglige mål nås. Nøgleordene er: problemorienteret, helhedsorienteret, selvstændiggørende og ansvarlighedsfremmende undervisningsformer.

Skriftligt arbejde

Skriftligheden for international økonomi B beskrives i følgende bekendtgørelser:

I læreplanen for international økonomi B anføres:

”Hvis faget har fået tillagt elevtid, skal det skriftlige arbejde planlægges, så der er progression og sammenhæng til skriftligt arbejde i de øvrige fag”

Det fremgår således generelt, at der ikke er obligatorisk elevtid til international økonomi B, men at skolen kan vælge at tildele faget elevtid.

Og i hhx-bekendtgørelsens bilag 4 står der:

”Eleverne skal under anvendelse af faglig viden, grundlæggende metoder i faget/fagene og relevant dokumentation kunne give en klar, sammenhængende og nuanceret skriftlig fremstilling, der bygger på følgende studieforberedende skrivekompetencer:

- genrebevidsthed*
- sproglig korrekthed*
- disposition*
- argumentation*
- anvendelse af citater, figurer, illustrationer m.v.*
- præsentation*
- relevante henvisninger, noteapparat og litteraturliste.*

”i løbet af 2. år besvare (r eleverne) en opgave i en flerfaglig problemstilling fra to eller tre af studieretningens obligatoriske fag og studieretningsfag.”

Hvis skolen har placeret international økonomi på 2. År i uddannelsen er der mulighed for at eleverne i samspil med et andet (eller to andre) fag besvarer en opgave i en flerfaglig problemstilling. International økonomi B har i denne sammenhæng muligheder for samspil der er at sammenligne med samspillet i studieretningsprojektet - blot på et tidligere tidspunkt i hhx-forløbet, hvilket der naturligvis bør tages hensyn til i opgaveoplægget.

To skrivefunktioner

Det er nyttigt at holde sig for øje at skrivning i skrivning har to funktioner, hvor af primært de første kan finde sted uden elevtid.

Før det første skal eleverne skrive for lære fagets begreber, faglighed, metoder osv. Denne funktion kaldes ’tænkeskrivning’. I den sammenhæng skriver eleven for sig selv med det formål at få styr på fagligt stof. Det vil sige, at eleven har lov til at lade skrivningen være rodet, ustruktureret og uformel.

For det andet har skrivning den funktion at formidle fagligheden, dvs. skrive for at præstere noget. I denne situation skriver eleven med andre som målgruppe, det vil sige der stilles krav op klarhed, struktur og korrekthed. I international økonomi B vil der ofte ikke være tilstrækkelig elevtid til at læreren retter de skriftlige produkter hvorfor formidlingsskrivning ikke vil finde sted i udbredt grad.

Det behøver ikke at afholde læreren fra at arbejde med at ”skrive for at lære”. Se opgavetyper nedenfor. Visse produkter præsenteres mundtligt og derved evalueres.

Forskellen på tænkeskrivning og formidlingsskrivning

<i>Tænkeskrivning – skrive for at lære</i>	<i>Formidlingskrivning – skrive for at præsentere</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Man skriver til sig selv • For at udvikle ideer og afprøve faglig viden • Uden at være forpligtet på at det skal kunne forstås af andre. • Skrivningen kan være kreativ, • mangfoldig • rodet og springende. • Sproget kan være privat og hverdagsagtigt. 	<ul style="list-style-type: none"> • Man skriver til andre • For at formidle ideer og faglig indsigt. • Man er forpligtet på at gøre sig forståelig for fjerne læsere. • Man underlægger sin tekst kritisk analyse, • Må revidere, vælge ud, • Skabe struktur og orden. • Sproget skal være formelt og korrekt så læseren ikke støder sig på det så opmærksomheden flyttes fra meddelelsen.

Baseret på Ellen Krogh og Lisbeth Pedersen, Fagdidaktik i økonomifagene. S. 32

Særligt tænkeskrivningen, dvs. at skrive for at lære, kan finde anvendelse i international økonomi B, da dette ikke kræver elevtid.

Opgavetyper:

Nedenfor redegøres for forskellige opgavetyper som kan anvendes i undervisningen i det det overvejes hvilken skrivefunktion (tænke- eller formidle) opgaven ønskes at opfylde.

Færdighedsopgaver kan være små opgaver, der oftest knytter sig til en tekst eller tabel. Der kan også være tale om testopgaver med sand/falsk spørgsmål, multiple choice og lignende, som af læreren og eleverne kan anvendes til at vurdere det faglige udbytte af undervisningen, herunder at vurdere elevernes paratviden. Ligeledes kan der være tale om opgaver, der tager udgangspunkt i et udleveret materiale, hvortil der er knyttet nogle spørgsmål, og hvor eleverne blandt andet trænes i at analysere og vurdere samfundsøkonomiske problemstillinger.

Hurtigskrivning. Som opstart på et emne kan eleverne skrive så meget de ved om emnet. Det drejer dig om at skrive uden at gå i stå i 4-5 min. Går man i stå starter man blot på ny. Efterfølgende kan man lade enkelte elever læse deres tekst op. Formålet er, at eleverne får overblik over mulige vinkler på emnet.

Oversigtsopgaver/Minilex. Som afslutning på et forløb kan eleverne udarbejde skemaer, tabeller eller modeller, der skaber overblik over et forløb eller emne. Eksempler på emner kan være økonomiske politikker, handelsteorier, globaliseringsårsager og konsekvenser, velfærdsdebattens hovedproblemstillinger/løsninger og inflationsbekæmpelse. Formålet er at skabe overblik over et stofområde.

Rapporter/caseopgaver. Formålet med disse opgaver er, at eleverne får mulighed for selvstændigt at fordybe sig i virkelighedsnære nationale såvel som internationale og globale samfundsøkonomiske problemstillinger. Denne opgavetype vil være relevant at anvende i de del af forløbet hvor eleverne er blevet udstyret med væsentlig dele af fagets begrebsapparat, ligesom det er en god ide at planlægge større rapporter i sammenhæng med SRP og bilag 4 om studieforberedende skrivekompetence.

Synopsis. Denne opgavetype er mindre skrivetung end rapportformen, men indeholder den samme faglige tyngde. Synopsisformen er velegnet som en del af en forløb, hvortil der er knyttet en afsluttende mundtlig præsentation eller diskussion. En synopsis er en koncentreret og ikke afsluttet fremstilling af en problemstilling, der endeligt behandles færdigt i et mundtligt oplæg.

Det er væsentligt at huske benyttes prøveform b) ved den mundtlige prøve bør synopsis-skrivningen trænes grundigt.

Alle elever vil møde synopsisformen i studieområdet del 3, hvor den er et krav ved den mundtlige prøve.

Noter. Gode noter er en del af gode skriftlige kompetencer. Man kan i samarbejde med lærerteamet systematisk træne eleverne i at tage noter i timerne og jævnlige sætte de gode noter på dagsordenen i undervisningen på tværs af fagene.

Hvis der finder retning af opgaver finder sted anbefales, at læreren tydeliggør efter hvilke rettekriterier den enkelt opgave bedømmes. Dels er det hensigtsmæssigt og trykkeskabende (især for gymnasiefremmede elever) at eleverne ved hvordan de bliver bedømt, når de skriver den konkrete opgavebesvarelse, dels er det lettere og bedre at fortage en fokuseret retning af opgaven, når retningen ”går efter” udvalgte punkter.

3.3 It i undervisningen

It kan med fordel inddrages i undervisningen. Det gælder på følgende områder:

- informationssøgning på Internettet
- edb-baserede simulationsmodeller
- hjælpemiddel ved mundtlig og skriftlig præsentation af økonomisk stof (herunder fremstilling af tabeller og grafer mv.)

Informationssøgning

Internettet er en vigtig kilde til informationssøgning. Eleverne kan opsøge relevante databaser på Internettet med henblik på fremskaffelse af samfundsøkonomiske informationer. Det gælder både konkrete demografiske og økonomiske data samt informationer fra eksempelvis avisdatabaser.

I selve informationssøgningsprocessen trænes eleverne i at vurdere, hvilke data der er relevante i relation til den problemstilling, der arbejdes med, samt i at vurdere pålideligheden af de forskellige dataudbydere.

Det er hensigtsmæssigt, at eleverne tilegner sig et generelt overblik over de mest centrale databaser, der kan anvendes i forbindelse med løsning af opgaver/problemstillinger, som kræver fremskaffelse af økonomiske og/eller demografiske nøgletal. Ligeledes er det hensigtsmæssigt, at eleverne kan søge informationer på diverse avis- og tidsskriftsdatabaser og udbydere af økonomiske analyser. Det må forventes, at det i høj grad er eleverne selv, der via internettet og publikationer finder frem til relevante informationer og data.

Simulationsmodeller

Edb-baserede simulationsmodeller kan også indgå i undervisningen. Den mest anvendte simulationsmodel er Finansrådets Vismandsmodel (Vismandsspillet), der er udarbejdet til undervisningsbrug.

Simulationsmodeller kan bruges til at analysere følgerne af forskellige økonomiske indgreb og spillet mellem disse.

Det er relevant, at eleverne i forbindelse med anvendelse af simulationsmodeller opnår en forståelse af principperne for opbygningen af en samfundsøkonomisk model. Især, hvis eleverne har valgfaget matematik, kan simple ligninger, der illustrerer modellens centrale sammenhænge, inddrages i undervisningen. Det er i øvrigt væsentligt, at eleverne får indsigt i de begrænsninger, der ligger i matematiske simulationsmodeller. Desuden er det relevant, at eleverne opnår forståelse af, at simulationsmodeller ikke er objektive beskrivelser af virkeligheden.

Præsentation

It er et vigtigt hjælpemiddel i forbindelse med henholdsvis mundtlig og skriftlig præsentation af samfundsøkonomiske og demografiske data, hvorfor det er relevant at anvende it både i forbindelse med eventuelt skriftligt arbejde og i forbindelse med mundtlig præsentation på klassen.

Eleverne skal selv kunne opstille tabeller og diagrammer, der belyser erhvervsforhold, demografiske forhold og samfundsøkonomiske forhold. Der kan fx være tale om opstilling af en lang række data i tabelform eller fremstilling af en søjle- eller kurvefigur i et relevant softwareprogram.

Eleverne forventes således at kunne opstille tabeller og sætte grafiske illustrationer op i et hensigtsmæssigt layout med passende overskrift, målestok samt kildeangivelse, herunder at kunne vurdere, hvilken udtryksform der er mest velegnet til at præsentere de fundne data.

3.4 Samspil med andre fag

Det er vigtigt at tilrettelægge undervisningen således, at faget både i studieområdet og i forbindelse med den øvrige undervisning kan indgå i fagligt samspil med andre af uddannelsens fag. Det anbefales, at det faglige samspil og koordineringen heraf formuleres eksplicit i studieplanen, og at denne studieplan tydeliggøres overfor eleverne. Dette vil bidrage til at sikre, at elevernes forståelse for uddannelsens identitet sammenhæng styrkes.

I læreplanen står der om samspil med andre fag.

”Når faget optræder som studieretningsfag, indgår det i samspil med de øvrige samfundsvidenskabelige fag. Med humanistiske fag, indgår faget i samspil om internationale temaer.

Endelig har faget samspil med matematik vedrørende matematisk bearbejdning af samfundsøkonomiske problemstillinger, når matematik indgår i studieretningen.

Kernestof og supplerende stof skal udvælges, så det bidrager til styrkelse af fagligt samspil i studieretningen”

Studieområdet del 1

I studieområdet del 1, der består af 40 timer, indgår international økonomi med ca. 15 timer i det samfundsøkonomiske/samfundsfaglige område i samspil med samfundsfag c, som indgår med mindst 25 timer. Undervisningen skal tilrettelægges således, at den bidrager til opfyldelse af målene for studieområdet del 1

Undervisningen i studieområdets del 1 skal fremme elevernes evne til at kunne:

- fremlægge og diskutere arbejdet med en faglig problemstilling
- redegøre for metodeanvendelse på et elementært niveau
- reflektere over sin faglige udvikling i løbet af studieområdet del 1, herunder brug af forskellige arbejdsformer og studiemetoder
- formidle og strukturere sit arbejde.

Det er vigtigt, at eleverne lærer at arbejde med udvalgte metoder i faget. Der kan fx. være tale om at søge statistiske data på udvalgte databaser og opstille tabeller eller grafer i forbindelse med problemstillinger der undersøges.

Samtidig bør undervisningens indhold have en sådan karakter at det egner sig til at give eleverne et grundlæggende billede af international økonomis faglige identitet forud for elevernes endelige valg af studieretning.

Læs mere om international økonomi i studieområdet del 1 i vejledningen for studieområdet

Studieområdet del 3 (det internationale område)

International økonomi indgår med ca. 15 timer i studieområdet del 3. Området består af 60 timer og indeholder i øvrigt at fagene dansk, samtidshistorie og sprog. Fagene indgår med ca. lige store andele.

Undervisningen i studieområdets del 3 skal fremme elevernes evne til at kunne:

- selvstændigt formulere og analysere samfundsøkonomiske, kulturelle og historiske problemstillinger
- argumentere fagligt, herunder forholde sig kritisk og perspektiverende til egne konklusioner
- forholde sig kritisk til metodeanvendelse
- reflektere over fagernes bidrag til emne og problemformulering
- søge og behandle faglig information med relevans for den valgte problemstilling.

I læreplanen for studieområdets del 3 står at der:

”arbejdes med analyser og vurderinger af problemstillinger vedrørende udviklingen i menneskesyn, værdigrundlag og samfundsøkonomiske forhold. Dette belyses i et internationalt perspektiv”

Alle international økonomis faglige mål vil kunne orienteres i retning af et flerfagligt samarbejde omkring undersøgelse af udvalgte problemstillinger i forbindelse med et internationalorienteret tema. Der er særlig grund til at være opmærksom på fagets metodiske dimension, dvs. søge og behandle data og vurdere informationernes troværdighed. Ligeledes er det oplagt, at eleverne opnår forståelse af forskellen på kvalitative data, ofte tekster der fortolker en samfundsøkonomisk situation eller udvikling og kvantitative data, ofte statistiske data, der dokumenterer samfundsøkonomisk empiri.

Læs mere om international økonomi i studieområdet del 3 i vejledningen for studieområdet

Matematik

Det faglige samspil med matematik finder sted når matematik indgår i studieretningen. Samspillet kan dreje sig om elementære matematiske redskaber, f.x. procentberegning, index-beregning, anvendelse af lineære funktioner og inddragelse af komplekse matematiske modeller til anskueliggørelse af samfundsøkonomisk sammenhænge.

Uanset om matematik indgår i studieretningen anbefales det, at der etableres samspil mellem matematik og international økonomi i de tilfælde, hvor det praktisk lader sig gøre. Problemet kan være at undervisningen i de to fag ikke tidsmæssigt er placeret således, at samspillet kan udfolde sig parallelt i undervisningen. Under alle omstændigheder vil der være mulighed for at matematik og international økonomi samarbejder i studieområdet del 1.

På grundlæggende niveau stilles der i international økonomi krav om, at eleverne kan foretage simple beregninger i forbindelse med samfundsøkonomiske analyser. De matematiske elementer er deskriptiv statistik, anvendelse af regneark og grafisk præsentation af et talmateriale. Brugen af tal i argumentation og dokumentation af samfundsøkonomiske forhold kan bidrage til at kvalificere faglige konklusioner.

Nedenstående ufuldkomne liste indikerer at international økonomi har rige muligheder for fagligt samspil med uddannelsens øvrige fag. [Yderligere inspiration til samarbejdsemner kan hentes i EMU'en.](#)

Outsourcing

Fag: virksomhedsøkonomi, afsætning, international økonomi og samtidshistorie.

Emne: fordele og ulemper ved outsourcing på kort og lang sigt.

Outsourcing set ud fra en erhvervsmæssig, samfundsøkonomisk og historisk synsvinkel.

Elasticitet

Fag: virksomhedsøkonomi, afsætning og international økonomi.

Emner: beregning af elasticitet og anvendelse af elasticitet set ud fra henholdsvis en virksomhedsøkonomisk synsvinkel, en afsætningsøkonomisk synsvinkel og en samfundsøkonomisk synsvinkel.

Dansk industris konkurrenceevne

Fag: virksomhedsøkonomi, afsætning og international økonomi.

Emner: virksomhedsstruktur, nicheproduktion, industriblokke, danske klynger/styrkeområder og konkurrenceevne.

Dansk konkurrenceevne

Fag: virksomhedsøkonomi, afsætning og international økonomi.

Emne: analyse af medicinalindustrien i Danmark, Medicon Valley, branchens styrkeområder samt eksportmarkeder.

Globalisering

Fag: international økonomi, samtidshistorie og evt. dansk og engelsk.

Emner: tidligere globaliseringsbølger (1870'erne osv.), globalisering nu, ulandenes rolle i globaliseringen, outsourcing, komparative fordele, frihandel mv.

Økonomiske kriser

Fag: international økonomi og samtidshistorie.

Emner: Wall Street-krakket, 1930-krisens sociale følger (arbejdsløshed mv.), politiske konsekvenser (fascisme, nazisme mv.) og lavkonjunktur (BNP-vækst, arbejdsløshed, inflation mv.) samt handelskrig (valutabegrænsninger, protektionisme mv.).

Oliekriserne

Fag: international økonomi og samtidshistorie.

Emner: Israel/Palæstina-konflikten, kriserne og krigene i Mellemøsten, olie som ressource, prisdannelsen på olie, olieprisens makroøkonomiske betydning samt lavkonjunkturerne i midten af 1970'erne og i begyndelsen af 1980'erne.

Subsahara

Fag: international økonomi og samtidshistorie.

Emner: kolonisering i 1800-tallet, international arbejdsdeling, frihandelsepoken i slutningen af 1800-tallet (tidlig globalisering), Afrikas økonomiske udvikling, monoeksport, råvarehandel og prisdannelsen på råvarer.

Et landeportræt af et engelsksproget land med relevans for dansk eksport

Fag: international økonomi, afsætning, engelsk, samtidshistorie og matematik.

Forslag til emner der kan inddrages fra international økonomi :

- demografiske forhold
- erhvervsmæssige forhold
- forsyningsbalance, økonomiske nøgletal (konjunktursituationen)
- Danmarks samhandel med landet

- handelsaftaler og handelshindringer samt valutaforhold
- miljø- og ressourceproblemer

3.5 Undervisningsmaterialer

International økonomi er et fag, hvor inddragelse af aktuelle samfundsøkonomiske problemstillinger spiller en overordentlig stor rolle i undervisningen. Det gælder såvel nationale som europæiske og globale problemstillinger. Dette stiller store krav til underviserne om at følge med i både den nationale og den internationale økonomiske udvikling. Ligeledes kræver faget, at underviserne er opdateret om aktuelle tendenser inden for centrale økonomiske stofområder. International økonomi er derfor et fag, der kræver stor forberedelse blandt andet til at udarbejde aktuelt undervisningsmateriale, herunder casemateriale.

Lærebøger mv.

Det skal bemærkes, at ved den afsluttende prøve indgår i bedømmelsen: ”i hvor høj grad eksaminanden er i stand til at opfylde fagets mål.” Hvorfor det er de faglige mål og ikke den valgte lærebog, der er afgørende for eksamensopgavernes indhold.

Undervisningen i international økonomi er som hovedregel baseret på en lærebog, der er udarbejdet til faget. Men det er i den forbindelse vigtigt, at undervisningen ikke slavisk følger en lærebog fra A til Z. I stedet bør undervisningen, som det tidligere er nævnt, være tematiseret, og så vidt det er muligt tage udgangspunkt i aktuelle virkelighedsnære samfundsøkonomiske emner og problemstillinger. Herved bliver lærebogen en håndbog, hvor emner og teori gennemgås i en rækkefølge, som er tilpasset de temaer, der arbejdes med i undervisningen. I øvrigt er det sjældent hensigtsmæssigt at læse hele lærebogen, idet lærebogen kan indeholde emner, som ikke er relevante for at nå de faglige mål, der er indeholdt i læreplanen for faget.

Som supplement til en lærebog er det som nævnt vigtigt, at der inddrages aktuelt materiale i form af avisartikler, uddrag af økonomiske rapporter, artikler fra fagblade og statistisk materiale mv. Da alle elever har engelsk, kan noget af det supplerende stof være data og artikler på engelsk fx forbindelse med et fagligt samspil med engelsk.

Avisartikler mv. kan anvendes på flere måder i undervisningen. De kan fx bruge induktivt som appetitvækker ved opstarten af et nyt emneområde, hvorefter den relevante økonomiske teori kobles på med udgangspunkt i artiklernes problemstillinger. Eksempelvis kan en gennemgang af finanspolitikken introduceres ved hjælp af artikler om finansloven, herunder det seneste skatteforslag fra et af de politiske partier mv.

Artikler kan også anvendes mere deduktivt som afslutning på en teoretisk gennemgang af et vanskeligt emneområde. Eksempelvis kan en gennemgang af pengepolitikken afrundes med en artikel om den seneste renteændring i enten Nationalbanken, Den Europæiske Centralbank eller Federal Reserve Bank.

En artikel bør altid være forsynet med spørgsmål, der ”tvinger” eleverne til at forholde sig til artiklens indhold og perspektivere den i forhold til det gennemgåede emneområde.

Internettet vil naturligvis også blive brugt til at supplere undervisningsmaterialet i international økonomi, da økonomiske nøgletal kan downloades direkte fra en lang række publikationer, som ligger på nettet.

3.6 Progression i undervisningen

Det er vigtigt, at der er progression i undervisningens tilrettelæggelse både med hensyn til det faglige indhold og de anvendte arbejdsformer.

På grund af fagets høje abstraktionsniveau er det væsentligt, at der tages udgangspunkt i konkrete eksempler, når teori og metode inddrages i undervisningen, og at der indledes med redegørelse, analyse og vurdering af enkelte samfundsøkonomiske sammenhænge, før de mere komplicerede sammenhænge behandles i undervisningen. Det er således vigtigt, at eleverne løbende tilegner sig flere og flere metoder, teorier og modeller, som klæder dem på til at løse sværere og sværere problemstillinger. I den forbindelse er det også relevant, at eleverne opøves i at inddrage andre fag til at perspektivere samfundsøkonomiske emner og problemstillinger.

Endvidere er det væsentligt, at eleverne medvirker både ved undervisningens tilrettelæggelse og gennemførelse, samt at der udvises fleksibilitet, således at der gives plads til at inddrage en opstået aktuell økonomisk-politisk begivenhed midt i et undervisningsforløb, selv om begivenheden ikke har direkte relation til det tema, klassen arbejder med.

Med hensyn til arbejdsformer er det hensigtsmæssigt, at der med henblik på at udvikle elevernes studiekompetence er progression i de valgte arbejdsformer, og at disse både medvirker til at udvikle elevernes evne til at arbejde selvstændigt og til at arbejde sammen i grupper.

4.0 Evaluering

Der skal ifølge læreplanen foretages en løbende formativ evaluering og en afsluttende summativ evaluering (mundtlig prøve).

4.1 Løbende evaluering

I læreplanen for international økonomi B står der: ” *Gennem individuel vejledning og brug af test opnår eleverne undervejs i det samlede forløb en klar opfattelse af niveauet for og udviklingen i det faglige standpunkt, herunder inddrages aktiviteter, der stimulerer den individuelle og fælles refleksion over udbyttet af undervisningen. Grundlaget for evalueringen er de faglige mål.* ”

Der skal således løbende foretages interne evalueringer i forbindelse med undervisningens gennemførelse. Det kan i den forbindelse være relevant at foretage evalueringer ved afslutningen af længerevarende temaforløb.

Et af formålene med den løbende evaluering af undervisningen er, at den kan bidrage til at forbedre denne. Ligeledes er det formålet med evalueringen, at eleverne får lejlighed til at være medbestemende om undervisningens tilrettelæggelse og gennemførelse, hvilket ideelt set bevirker, at eleverne bliver engagerede i og medansvarlige for undervisningens forløb.

Hvad, der konkret skal evalueres, vil afhænge af det forudgående undervisningsforløb, og hvilke delmål der er arbejdet med i forløbet. Det kan fx være relevant at evaluere elevernes indsats, deres udbytte af undervisningen samt deres arbejdsvaner og arbejdsformer. Ligeledes kan det være relevant at evaluere det anvendte undervisningsmateriale med hensyn til omfang, relevans og sværhedsgrad samt med jævne mellemrum at evaluere arbejdsklimaet i klassen. I tilknytning til undervisningsforløb, der er tilrettelagt i samspil med andre af uddannelsens fag, er det væsentligt, at lade eleverne reflektere over, hvordan de enkelte fag supplerer hinanden i forbindelse med løsningen af de faglige problemstillinger, som der er arbejdet med i undervisningsforløbet. Endelig bør eleverne have mulighed for med mellemrum at evaluere lærerens indsats.

Hvordan evalueringen kan foretages afhænger af, hvilket undervisningsforløb der evalueres. Der kan således være tale om, at eleverne udfylder evalueringsskemaer, som er udarbejdet af læreren, eller om en diskussion med eleverne i grupper eller en diskussion med hele klassen. I alle former for evaluering er det vigtigt, at resultatet af evalueringen diskuteres på klassen.

Eleverne skal, som det fremgår af læreplanen, opnå en klar opfattelse af niveauet for og udviklingen i det faglige standpunkt. Denne del af den løbende evaluering er individuel og kan fx baseres på følgende elementer, der vurderes i relation til den forventede grad af målopfyldelse på evalueringstidspunktet:

- test, herunder selvevalueringstest fx i form af multiple choice test, sand/falsk opgaver og lignende
- skriftlige opgaver, der lægger op til redegørelse, analyse og vurdering
- arbejdet med forskellige caseopgaver
- mundtlige fremlæggelse og diskussion på klassen
- aktiv deltagelse i den daglige undervisning.

Tilbagemeldingen på et skriftligt arbejde eller en mundtlig fremlæggelse vil ofte være en karakter. Karakteren bør som hovedregel kombineres med skriftlige eller mundtlige kommentarer, der gør eleverne opmærksomme på både de stærke og svage sider af opgavebesvarelsen, således at eleverne herigennem får vejledning i, hvad de hver især skal arbejde med for at forbedre deres faglige standpunkt.

4.2 Prøveformer

Den afsluttende evaluering består af en obligatorisk en mundtlig prøve efter udtræk.

Prøveform a

Fra læreplanen citeres: ”Mundtlig prøve på grundlag af et ukendt tekstmateriale og et antal spørgsmål. Prøvematerialet fremsendes til censor og godkendes af denne før prøvens afholdelse.

Eksaminationstiden er ca. 24 minutter pr. eksaminand. Der gives 48 minutters forberedelsestid.

Eksaminationen former sig som en samtale mellem eksaminator og eksaminand.

Et prøvemateriale må højst anvendes ved tre eksaminationer på samme eksamenshold. Hele prøvematerialet skal være tilstede fra og med første eksaminand trækker sin opgave og skal dække kernestof og supplerende stof bredt.”

Eksamensopgaverne skal som citeret indeholde et ukendt tekstmateriale med et antal spørgsmål i tilknytning hertil. Eksamensopgaverne bør således indeholde mindre artikler, grafer og/eller tabeller, som er ukendte for eksaminanden. Opgaverne skal lægge op til, at eksaminanden får lejlighed til at demonstrere sin evne til at anvende faglig teori og metode samt til at analysere, perspektivere og vurdere faglige problemstillinger. Ligeledes er det væsentligt, at eksaminanden under eksaminationen får lejlighed til at argumentere for sine faglige synspunkter.

Eksamensopgaverne bør alle være forsynet med en overskrift, der angiver hovedproblemstillingen, som det ukendte tekstmateriale og de stillede spørgsmål er centreret om. Ligeledes er det væsentligt, at det udleverede tekstmateriale er aktuelt, og at det er tilpasset længden af forberedelsestiden, således at ca. halvdelen af forberedelsestiden bruges til at sætte sig ind i tekstmaterialet, og den anden halvdel bruges til at disponere svarene på de stillede spørgsmål. I øvrigt er det væsentligt, at tekstmaterialets læsbarhed er af en sådan kvalitet, at eksaminanden i forberedelsestiden ikke hæmmes af ulæselige artikler, tabeller eller grafer og uvedkommende tekst.

Eksaminanden tildeles en prøvemateriale (eksamensopgave) ved lodtrækning. Hver eksaminand skal vælge mellem mindst 4 opgaver. Hele prøvematerialer (alle eksamensopgaver) skal være tilgængelige, når første elev trækker sin opgave. I tilfælde hvor prøven løber over flere dage betyder dette at alle spørgsmål skal ligge til trækning begge/alle dage. Et prøvemateriale må anvendes ved tre eksaminationer. Eksaminator og censor forestår lodtrækningen af eksamensopgaverne, dog kan skolens ledelse eller en repræsentant herfor erstatte censor.

Det er væsentligt at prøvematerialet, dvs. eksamensopgaverne til sammen skal dække de faglige mål bredt, dvs. at der bør udarbejdes spørgsmål der er repræsentative for de faglige mål i faget. Det betyder at et repræsentativt udvalg af det i undervisningsbeskrivelsen beskrevne faglige stof. Det er særligt væsentligt at være opmærksom på dette ved eksamenshold med få elever.

Der er 48 minutters forberedelsestid, hvorunder alle hjælpemidler er tilladt bortset fra kommunikation med omverdenen. Eksaminationstiden er ca. 24 minutter inkl. votering. Eksaminationen former sig som en samtale mellem eksaminator og eksaminand.

Under eksaminationen må eleverne støtte sig til alle skriftlige hjælpemidler, herunder Pc'er, USB-stik med noter eller lign. Direkte oplæsning kan aldrig tælle positivt i bedømmelsen, hvorfor det er vigtigt, at eleverne lærer at håndtere hjælpemidler på en konstruktiv måde - også i eksamenssituationen.

Karakteren fastsættes af eksaminator og censor i forening i overensstemmelse med de gældende regler for karakterfastsættelse og meddeles efterfølgende til eksaminanden. Det anbefales, at der gives en kort begrundelse for karakteren.

I forbindelse med undervisningen bør eleverne trænes til den mundtlige prøve, fx bør eleverne have mulighed for at diskutere, hvordan de bedst kan disponere tiden og stoffet såvel under forberedelsen som under eksaminationen, herunder at strukturere besvarelsen.

Prøveform b "Prøveform b): Mundtlig prøve på grundlag af et ukendt samfundsøkonomisk materiale som omhandler et fra undervisningen kendt samfundsøkonomisk tema.

Dette betyder, at eleven skal til mundtlig prøve på grundlag af et ukendt materiale, som vedrører et fra undervisningsbeskrivelserne kendt tema. Temaet fremgår af bilagsmaterialets overskrift.

Når der refereres til ukendt samfundsøkonomisk materiale drejer det sig en samling tekster (inklusive grafer og tabeller), en case. At temaet er kendt skal forstås på den måde, at eleven forud for prøven er gjort bekendt med temaerne via undervisningsbeskrivelser.

Prøvematerialet sendes til censor og godkendes af denne forud for prøvens afholdelse. Eksaminanden udarbejder med udgangspunkt i materialet en synopsis på maksimalt 2 sider. Eksaminationstiden er ca. 24 minutter pr. eksaminand. Der gives ca. 24 timers forberedelsestid, dog ikke mindre end 24 timer.

Eksaminationen tager udgangspunkt i eksaminandens præsentation af sin synopsis suppleret med uddybende spørgsmål fra eksaminator. Eksaminanden bedømmes alene ud fra den mundtlige præstation.

Et prøvemateriale må højst anvendes ved tre eksaminationer på sammen eksameshold. Hele prøvematerialet skal være tilstede fra og med første eksaminand trækker sin opgave og skal dække kernestof og supplerende stof bredt."

Eksaminanden tildeles en prøvemateriale (bilagsmateriale) ved lodtrækning. Hver eksaminand skal vælge mellem mindst 4 opgaver. Hele prøvematerialer (alle sæt bilagsmaterialer) skal være tilgængelige, når første elev trækker sin opgave. Et prøvemateriale må anvendes ved tre eksaminationer. Eksaminator og censor forestår lodtrækningen af eksamensopgaverne, dog kan skolens ledelse eller en repræsentant herfor erstatte censor.

Det er væsentligt at prøvematerialet, dvs. eksamensopgaverne til sammen skal dække de faglige mål bredt, dvs. at der bør udarbejdes spørgsmål der er repræsentative for de faglige mål i faget. Det er særligt væsentligt at være opmærksom på dette ved eksameshold med få elever.

Ifølge læreplanen er eksaminationstiden ved denne prøveform ca. 24 minutter inkl. votering, og eksaminanden har en forberedelsestid på ca. 24 timer til at udarbejde en synopsis på ca. 2 sider på grundlag af et ukendt materiale, med en samfundsøkonomiskoverskrift, der er valgt af eksaminator. Også i dette tilfælde er det vigtigt, at det udleverede tekstmateriale inklusive bilag er afpasset forberedelsestiden, og at kvaliteten af materialet er læsbart og ikke indeholder uvedkommende tekst. Det ukendte materiale, ud fra hvilket synopsis skal udarbejdes, skal lægge op til, at eksaminanden kan demonstrere faglig viden og overblik og kan analysere, perspektivere og vurdere faglige problemstillinger.

Muligheden for, at flere elever kan have gavn af at forberede sig sammen kan være tilstede. Men det anbefales, at skolen ikke spiller en aktiv rolle i at etablere grupper. De elever, der ikke er i gruppe vil kunne hævde, at de har fået mindre hjælp fra skolen end de øvrige elever. Der er naturligvis ikke

noget i vejen for, at læreren i undervisningen som forberedelse til prøven gør opmærksom på, at det er tilladt eleverne, at forberedelsen foregår i grupper.

Forberedelsestiden er ca. 24 timer. Der er tale om "*ikke mindre end. 24 timer*" for at tillade, at der trækkes spørgsmål ved een samlet trækning for alle elever, der skal op dagen efter. Således vil alle elever være sikret 24 timer, men nogle elever vil af praktiske hensyn få lidt flere timer afhængig af deres præcise prøvetidspunkt på prøvedagen. Det kan ikke anbefales at placere denne prøveform på en mandag.

Af hensyn til elevens mulighed for at afgrænse sin besvarelse bør spørgsmålets tema fremgå tydeligt. Ligeledes bør materialet have en karakter, der gør det muligt for eleven at foretage faglige afgrænsninger i forbindelse med temaet. Materialets sammensætning bør således være tilstrækkeligt ensartet i sit emnevalg til, at eleven kan udlede et eller to fokusområder uden at materialet dog er så smalt, at eleven ikke kan foretage valg i materialets delemner.

Tekstmaterialets omfang anbefales at være mellem ca.10-12 normalsider (én normalside = ca. 2300 tegn) dog under hensyntagen til materialet karakter.

Det anbefales, at tekstmaterialet sammen med undervisningsbeskrivelsen fremsendes til censor i god tid før prøvens afholdelse, da prøvematerialet skal godkendes af censor.

Eksaminationen tager udgangspunkt i eksaminandens præsentation og fremlæggelse af sin synopsis suppleret med uddybende spørgsmål fra eksaminator. Det skal bemærkes, at eksaminanden alene bedømmes ud fra den mundtlige præstation, hvorfor det er væsentligt, at eleven opfatter synopsisen som sit personlige noteapparat, - et redskab til at levere en præstation. Under eksaminationen kan eksaminanden støtte sig til synopsisens eller andre hjælpemidler eksaminanden ønsker, men direkte oplægning fra synopsisens kan ikke tælle positivt ved bedømmelsen.

Karakteren fastsættes af eksaminator og censor i forening i overensstemmelse med de gældende regler for karakterfastsættelse og meddeles efterfølgende til eksaminanden. Det anbefales, at der gives en kort begrundelse for karakteren.

I forbindelse med undervisningen bør eleverne trænes i den valgte prøveform, hvorfor det er hensigtsmæssigt, at der i løbet af undervisningstiden gennemføres nogle forløb, der træner eleverne i at udarbejde en synopsis. Med udgangspunkt i et udleveret materiale, skal eleven udarbejde en synopsis på ca. to sider.

En synopsis er en koncentreret indholdsbeskrivelse eller en oversigt, og ikke som en rapport med udbygget argumentation, uddybende indledninger, osv. Synopsisen er "kort og kontant" og kan ikke stå alene. En synopsis er en elevens eget note-papir som man skriver så kort, så den kan overskues og indeholde det stof og de synsvinkler, eleven vil fremlægge lægge op til dialog- en slags struktureret "huskeseddel", der sikrer at, eleven kan udfolde sin besvarelse under eksamen, således at den bedst muligt opfylder de faglige mål.

Synopsen er det smalle sted på et timeglas – efter indsamling og bearbejdning/før udfoldelsen ved fremlæggelsen. I den mundtlige fremlæggelse skal man op på de høje taksonomiske niveauer, dvs, formidle analytiske pointer og vurderinger. For at kunne opholde sig der skal man have gjort sit forarbejde, dvs. vist man har forstået, kan anvende og analysere vurdere osv.– og det er dét, man gør i synopsen.

Forslag til synopsis indehold:

1. Redegørelse for valg af problemstilling(er): Hvorfor er problemet interessant i forhold til temaet og det udleverede materiale?
2. Analyser af den valgte problemstilling(er) på baggrund af materialets begreber og de relevante teorier
3. Kortfattet diskussion og vurdering i forbindelse med eventuelle løsninger problemstillingen giver anledning til.
4. Konklusion og faglig stillingtagen til problemstillingen/problemstillingerne .

4.3. Bedømmelseskriterier

Fra læreplanen citeres: ” I bedømmelsen indgår, i hvor høj grad eksaminanden er i stand til at opfylde fagets mål.

Ved bedømmelsen skal der lægges særlig vægt på eksaminandens:

- *faglige viden og overblik*
- *anvendelse af faglig teori og metode*
- *evne til at analysere, diskutere og vurdere faglige problemstillinger*
- *evne til at strukturere og formidle fagligt stof*

Der gives én karakter ud fra en helhedsbedømmelse.”

Det er vigtigt at understrege at bedømmelsen – uanset prøveform – altid skal gennemføres som en helhedsbedømmelse af eksaminandens præstation.